

Laboratori Interdisciplinari sobre Canvi Climàtic de la Universitat de les Illes Balears (LINCC-UIB)

Memòria d'activitats (curs 2022/2023)

Resum

El LINCC-UIB es va constituir l'any 2017 (Acord Executiu de 24 d'octubre) amb l'objectiu d'impulsar la col·laboració entre els distints grups que fan recerca sobre el canvi climàtic a la UIB, així com també impulsar la difusió i la transferència de coneixement cap a la societat, i la docència des d'una perspectiva interdisciplinària. A dia d'avui són més d'una setantena d'investigadors els que integren el LINCC, els quals pertanyen a àrees de coneixement ben diverses lligades als Departaments de Biologia, Dret Públic, Economia Aplicada, Filosofia i Treball Social, Física, Geografia, Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació, Ciències Matemàtiques i Informàtica, Enginyeria Mecànica i Química; també hi ha entre els seus membres investigadores i investigadors de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA).

El sisè curs de vida del LINCC ha servit per a consolidar el Laboratori com a organització de referència en matèria de canvi climàtic a les Illes Balears. En aquest sentit s'han dut a terme activitats amb diversos actors institucionals i socials de les illes, i al mateix temps s'ha continuat desenvolupant una fructífera activitat amb actors de l'àmbit estatal i internacional. Les activitats de divulgació o transferència del coneixement continuen essent un dels eixos fonamentals de l'activitat del LINCC, i s'ha iniciat una reflexió per tal d'aprofundir la recerca i la docència interdisciplinàries en matèria de canvi climàtic.

Es detallaran a continuació totes les activitats dutes a terme durant el curs 2022/2023, ja estiguin encara en curs o hagin finalitzat, impulsades directament pel Laboratori o que hagin comptat amb la seva participació a través d'algun dels seus membres. No s'inclouen, en canvi, les activitats pròpies dels grups de recerca (articles, projectes, conferències) o de membres del LINCC, si no s'han dut a terme expressament en nom del Laboratori.

Llista d'activitats

- Activitats de suport al desenvolupament i aplicació de polítiques de lluita contra el canvi climàtic:

- Coordinació del projecte de la Comissió Europea «Clean Energy for EU Islands» a Espanya.

El LINCC forma part del Secretariat del projecte *Clean Energy for EU Islands* (CE4EUI), que promou processos participatius de definició d'estratègies de transició energètica a les illes de la Unió Europea. Des del LINCC s'ha donat suport principalment a les illes espanyoles seleccionades en la segona fase, que son: Mallorca, Menorca, Eivissa, La Palma i Illa de Arousa.

Clean Energy for EU Islands és una plataforma on es recullen les millors pràctiques de la transició cap a l'energia neta dutes a terme per les diferents illes que en formen part. A més, informa i aconsella sobre com fer la transició cap a l'energia neta per tal de deixar de dependre dels combustibles fòssils.

Durant aquest curs, va finalitzar la 2na fase, anomenada “Technical assistance to clean energy projects”, on s'han dut a terme plans estratègics de transició energètica, anàlisi de normatives i ajuda en la cerca de finançament per a 37 illes. D'aquesta manera les illes participants varen rebre un informe tècnic de com havien de començar a fer diverses implementacions necessàries per tal de reduir l'ús de combustibles fòssils.

Amb la finalització de la 2na fase, el mes de març de 2023, es va donar inici a la 3a fase, “30 renewable energy islands for 2030”, que té com a finalitat donar suport a 30 illes o grups d'illes per tal de que puguin fer una transició energètica sostenible d'aquí a l'any 2030. En aquesta tercera fase, hi participen les Illes Balears, La Palma i La Graciosa.

- **Investigació**

- **Seminaris d'investigadors amb el LINCC**

Durant l'any 2022 i 2023 es van celebrar dos seminaris dirigits a les investigadores i investigadors del LINCC, que comptaren amb la participació d'experts en matèria de canvi climàtic i transició ecològica.

El 24 de novembre de 2022, Antxon Olabe, economista ambiental i assessor sobre clima i energia en el gabinet de la Ministra per a la Transició Ecològica entre 2018 i 2020, va presentar el seu nou llibre "Necesidad de una política de la Tierra. Emergencia climática en tiempos de confrontación".

Per altra banda, el 15 de maig de 2023, Antonio Turiel, físic i investigador del CSIC, acompanyat per Antonio Aretxabala, geòleg de la Universitat de Navarra, van impartir un seminari al voltant del llibre publicat recentment per Turiel amb el títol "Sin energía. Pequeña guía para el Gran Descenso".

- **Activitats de docència**

- **Centres eco-ambientals**

Es van dur a terme una sèrie de xerrades de formació sobre "Propostes de millora i nous reptes davant la crisi global", de la Línia Estratègica PERQUÈ 2024 i Metodologies i avaluació competencials i inclusives. L'activitat formativa completa es va fer del 02/11/2022 al 24/06/2023, amb una durada de 30 hores, i va ser promoguda i finançada per la Conselleria d'Educació i Formació Professional del GOIB.

En aquesta formació, dirigida a professores i professors d'educació secundària de les Illes Balears, van participar 4 membres del LINCC, amb les sessions següents:

- El canvi climàtic i el medi marí a les aules. L'experiència del projecte SECOSTA. Gabriel Jordà Sánchez. Dimecres 16 de novembre de 2022, de 17:00 a 19:00 hores.
- Educació per al canvi climàtic: recursos. Olaya Álvarez García. Dimecres 25 de gener de 2023, de 17:00 a 19:00 hores.

- Justícia i canvi climàtic. Joaquín Valdivielso Navarro. Dilluns 30 de gener de 2023, de 17:00 a 19:00 hores.
- Canvi climàtic i drets humans. Pau de Vilchez Moragues. Dimecres 1 de febrer de 2023, de 17:00 a 19:00 hores.

- **Cicle de seminaris: «El canvi climàtic i els drets humans. Eines legals d'anàlisi i acció social davant la crisi climàtica»**

El LINCC, juntament amb el Laboratori Interdisciplinari sobre Drets Humans de la UIB (LIDIB), va presentar un projecte a la XIX Convocatòria d'ajuts per a accions d'educació per a la transformació social 2023, organitzada per l'Oficina de Cooperació i Solidaritat de la UIB (OCDS) i la Direcció General de Cooperació del GOIB.

L'objectiu del projecte era oferir una anàlisi aprofundida però accessible a la ciutadania dels impactes del canvi climàtic sobre els drets humans i la interrelació entre els dos conceptes, oferint al mateix temps elements de reflexió i vies d'actuació.

El projecte va ser aprovat amb la millor puntuació i es va dur a terme al llarg de 6 sessions, entre el 21/04/2023 i el 30/05/2023 (12 hores). Coorganitzat pel LINCC i el LIDIB, hi va participar personal investigador i docent tant de la UIB com d'altres universitats de l'Estat. Les sessions van ser les següents:

1. «Democràcia ambiental com a caixa d'eines per fer front a la crisi climàtica», a càrrec del Dr. Marcos de Armenteras Cabot, PAD al Departament de Dret Públic de la Universitat de les Illes Balears, i del Dr. Gastón Medici Colombo, Investigador postdoctoral Juan de la Cierva a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona.
2. «Drets humans i canvi climàtic. Vincles fonamentals i intervenció dels tribunals», a càrrec del Dr. Pau de Vilchez Moragues, PCD interí al Departament de Dret Públic, subdirector del LINCC i president del Comitè d'Experts per a la Transició Energètica i el Canvi Climàtic de les Illes Balears.
3. «Drets humans, empreses i canvi climàtic: el panorama actual», a càrrec del Dr. Antoni Pigrau i Solé, Catedràtic de Dret Internacional Públic a la Universitat Rovira i Virgili.

4. «La sostenibilitat insostenible: com el dret ambiental es construeix a partir de la pretensió de cancel·lar la història», a càrrec del Dr. Jordi Jaria i Manzano, Professor agregat Serra Húnter de Dret Constitucional i Ambiental a la Universitat Rovira i Virgili.

5. «Canvi climàtic i moviment internacional de persones: refugi, immigració i asil», a càrrec de la Dra. Beatriz Felipe Pérez, Sòcia cofundadora i investigadora de CICrA Justicia Ambiental, y de la Dra. Margalida Capellà Roig, Professora titular d'universitat al Departament de Dret Públic i directora del Laboratori Interdisciplinari de Drets i Llibertats de la Universitat de les Illes Balears.

6. «Desobediència civil i llibertat d'expressió: repressió del moviment per la justícia climàtica», a càrrec de Jaime Doreste Hernández, Advocat especialitzat en dret ambiental, urbanisme i ordenació del territori, i en dret penal. Professor associat de la Universitat Autònoma de Madrid.

- Docència interdisciplinària per part de membres del LINCC

En el marc del LINCC, alguns membres del Laboratori particioen a classes d'altres disciplines. La professora que més estimula aquest tipus d'intervencions interdisciplinàries és la Dra. Cati Torres, d'Economia Aplicada, que ha convidat a diversos membres del LINCC a impartir classe a l'assignatura que imparteix en el grau de Turisme. El curs passat, va convidar al Director del LINCC, el Dr. Damià Gomis, a impartir una lliçó sobre Canvi Climàtic i Transició Energètica a les Illes Balears (27/02/2023)

• Activitats de transferència de coneixement

- Assemblea Ciutadana Clima pel Clima de Mallorca

L'any 2021, un equip liderat per investigadors de la UIB va elaborar, amb el suport tècnic i financer de la *European Climate Foundation*, un estudi sobre la millor manera de dur a terme una assemblea ciutadana sobre el clima a les Illes Balears. Fruit d'aquest estudi, que es va dur a terme a les quatre illes i que va comptar amb la

participació dels principals actors de les illes (institucionals, de l'àmbit de la recerca, socials i empresarials), es va elaborar una proposta que es va sotmetre a les institucions autonòmiques i insulars de Balears. Més informació sobre aquesta primera fase del procés es pot trobar a <https://assembleaclimabalears.uib.cat/>.

Amb el suport financer i el compromís del Govern Balear i del Consell de Mallorca, el 2022 es va iniciar l'Assemblea Ciutadana pel Clima de Mallorca, liderada per un equip similar al que havia fet l'estudi. Així, durant cinc sessions, dutes a terme entre novembre de 2022 i febrer de 2023, seixanta persones escollides amb el mètode del sorteig cívic, es van informar i van debatre de manera constructiva i facilitada per tal d'elaborar propostes que permetin respondre a la següent pregunta: "Què hem de fer a Mallorca d'aquí a 2030 per a respondre a la crisi climàtica d'una manera justa i efectiva?".

Tot el procés, les intervencions de les expertes i experts (moltes d'elles del LINCC), i també les propostes elaborades, es poden trobar a <https://assembleapelclima.uib.cat>

- Comitè experts Canvi Climàtic

El Comitè d'Experts per a la Transició Energètica i el Canvi Climàtic de les Illes Balears es va constituir l'any 2021, amb la Llei 10/2019, de 22 de febrer, de canvi climàtic i transició energètica. És l'òrgan col·legiat encarregat d'assessorar el Govern de les Illes Balears en el disseny i desplegament de les mesures necessàries, tan de mitigació com d'adaptació, per a lluitar de manera efectiva contra l'escalfament global i el canvi climàtic, i així poder assolir els objectius i les finalitats d'interès públic marcades en la llei. Sis de les vuit persones membres del Comitè són membres del LINCC-UIB.

D'entre les seves activitats, cal destacar l'informe anual 2021 – 2022 sobre canvi climàtic a Balears, accessible [al següent enllaç](#). Aquest informe va ser presentat en nombroses instàncies com ara al Parlament de les Illes Balears (la sessió està disponible en vídeo [en aquest enllaç](#)), a l'Institut Menorquí d'Estudis, o al Consell Econòmic i Social (CES) de les Illes Balears, entre d'altres.

- **Activitats de divulgació**

- **Informes "Estat del Clima a les Illes Balears"**

Una de les activitats que el LINCC duu a terme d'una manera sistemàtica és la preparació i publicació d'uns breus resums, anuals i trimestrals, excepcionalment mensuals, sobre l'estat del clima a les Balears i en el context ibèric, europeu i/o mundial. Es tracta de comentar i interpretar, des del coneixement meteorològic i climatològic, dades existents, ja publicades a diversos llocs per diferents organismes, i posar-les així, juntes i comentades, a l'abast dels membres del LINCC i de tots els que, dins o fora de la UIB, puguin estar interessats en la qüestió. Els informes són elaborats pel Dr. Agustí Jansà, investigador col·laborador del Departament de Física de la UIB, meteoròleg de l'Estat i membre del Laboratori, i són publicats en el seu apartat corresponent de [la pàgina web](#). També es difonen a través de les xarxes socials del LINCC.

- **Programa "La Universitat dels nins i de les nines".**

A Mallorca, les escoles de primària que ho sol·liciten poden venir a passar un dematí al campus i fer algun taller. D'entre aquesta oferta hi ha un taller que es diu "primer contacte a la UIB - comprendre el canvi climàtic". En aquesta xerrada, liderada per la Dra. Maria Antònia Jiménez, es mostren conceptes com temps vs. clima, canvi de temps vs. canvi de clima, predicció dels temps vs. projecció climàtica, ... perquè emprin els conceptes de manera adequada. També s'explica com és el clima actual (paràmetres meteorològics que el descriuen, la importància de l'input d'energia del sistema climàtic, la intensificació de l'efecte hivernacle per causes antropogèniques durant les darreres dècades, la composició dels gasos a l'atmosfera) i quins efectes meteorològics es poden associar al canvi climàtic. El tema del canvi climàtic és sovint un projecte/treball que els alumnes estan realitzant a les escoles amb els seus mestres, i la visita a la UIB serveix per poder aclarir dubtes relacionats amb el tema. La xerrada es complementa amb uns experiments al laboratori com l'efecte dels desgels dels pols al nivell de la mar, la pluja àcida o la importància del CO₂ atmosfèric.

- Conferències i xerrades divulgatives.

Nombrosos membres del LINCC imparteixen al llarg de l'any conferències i xerrades de caire divulgatiu. A continuació, recollim en una llista no exhaustiva algunes d'aquestes intervencions:

• Dr. Agustí Jansà:

"El temporal de 2001, una visió meteorològica". Jornada científic-tècnica sobre Els temporals destructius als boscos de les Illes Balears (2001-2021). UIB (10/9/2022).

UIB, Medhycon, Inagea, Conselleria de Medi Ambient i Territori

Amb Xavier Pons: Tertúlia sobre "Temps, clima i canvi climàtic". Ateneu de Maó (23/11/2022).

"Efectes del canvi climàtic sobre l'Albufera des Grau". Jornada Tècnica sobre l'Albufera des Grau. Seu de l'IME, Maó (22/2/2023). Albufera des Grau, Oficina de Reserva de la Biosfera, IME.

• Dr. Damià Gomis:

"Canvi Climàtic i Transició Energètica a les Illes Balears". Conferència dintre del cicle "Feina i pensament", associació Koslowski, Bunyola (30/9/2022).

"Canvi Climàtic i Transició Energètica a les Illes Balears". Conferència inaugural al Cercle Artístic de Ciutadella (7/10/2022).

"Canvi Climàtic i Transició Energètica a les Illes Balears". Universitat Oberta per a Majors (UOM) a Felanitx (25/4/2023), Inca (16/5/2023), Porreres (22/5/2023) i Deià (23/5/2023).

• Dr. Romualdo Romero:

"El problema del canvi climàtic. Com s'ho fan els científics per llegir el futur?". UOM a Calvià.

"La Mediterrània occidental, una regió d'advesitats meteorològiques i punt calent del canvi climàtic". UOM a Algaida, Campos, Deià, Lluçmajor, Sant Llorenç des Cardassar i Sant Joan.

"Un passeig virtual a través del temps i el clima de la nostra regió". UOM a Algaida, Campos i Manacor.

- Butlletí setmanal

El butlletí setmanal del LINCC es publica cada divendres a través del correu electrònic. L'objectiu és transmetre a la societat les últimes novetats i activitats dutes a terme pels investigadors i investigadores del LINCC. També es comparteixen diversos recursos d'interès relacionats amb el canvi climàtic des de diferents vessants (notícies, oportunitats professionals, conferències, reportatges, congressos, entre altres). Els butlletins estan disponibles [en aquest enllaç](#). La subscripció al butlletí es pot fer a través del [següent enllaç per subscripció](#).

- Xarxes

Mitjançant les diferents xarxes socials de les que disposa el LINCC (X, Instagram, youtube) es fa divulgació tan de les activitats que organitza el Laboratori com d'aquelles en les que hi participa. A més, les xarxes socials són de gran utilitat per a fer-se ressò de les notícies/activitats relacionades amb el canvi climàtic dutes a terme per altres organismes.

Taula

Activitat	Xifres	Observacions
Suport al desenvolupament i aplicació de polítiques de lluita contra el canvi climàtic	1	
Investigació	3	
Docència	11	
Transferència de coneixement	2	
Divulgació	+10	

Enllaç pàgina web

[<www.lincc.uib.eu>](http://www.lincc.uib.eu)

Signatura del director del LINCC-UIB: